

50

OGÓLNOPOLSKI RAJD GÓRSKI
SZLAKAMI OBRONCÓW GRANIC,
Bieszczady 2023

REGULAMIN

Bystre, 11 - 17 czerwca 2023 r.

Zdjęcie na stronie tytułowej i w tekście: za zgodą CW Bystre.
Projekt znaczka rajdowego: Bartosz Kubera.
Skład, łamanie i druk: Komitet Organizacyjny.

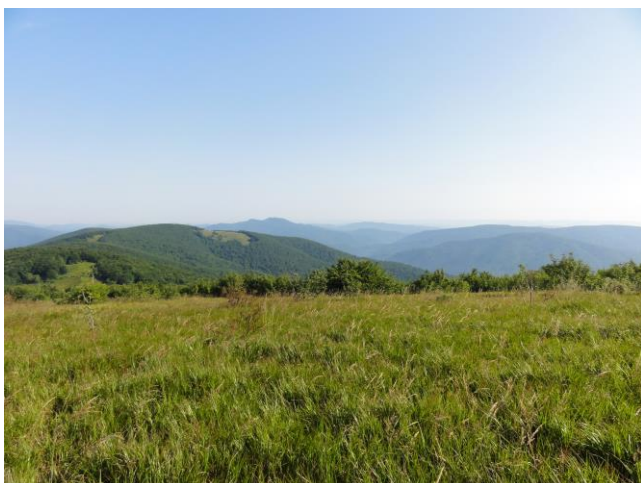

Karpatczyk¹ (z lewej) to rzeźba żołnierza Karpackiej Brygady Wojsk Ochrony Pogranicza odlana w brązie i osadzona na cokole kamiennym. Jej wymiary: 67 cm x 24 cm. Była to nagroda Komitetu Organizacyjnego Rajdu, która po 3-krotnym zwycięstwie w Rajdzie Górskim „Szlakami Obrońców Granic” przechodziła na własność zwycięskiej drużyny.

Po prawej: odlew z brązu statuetki „Pogranicznika”. Od 2009 roku nagroda przechodnia dla zwycięzców Rajdu „Szlakami Obrońców Granic”. Pierwowzorem statuetki była rzeźba „Żołnierz Korpusu Ochrony Pogranicza” zaprojektowana przez Stanisława Kozubka w 1934 r., wykonana w pracowni Braci Łopieńskich. To właśnie ta forma odlewnicza posłużyła do wykonania statuetki przez Władysława Miecznika, który był posiadaczem odlewni Łopieńskich. Pierwowzór wykonano w Artystycznej Pracowni Brązowniczo – Grawerskiej „Miecznik” z Warszawy. Po zdobyciu statuetki na własność przez zwycięską drużynę z Gdańska, jej kopię za zgodą spadkobierców Władysława Miecznika wykonała „Odlewnia Kaw–Met Marek Kawieński” z miejscowości Orły.

¹ Rzeźba autorstwa prof. Mariana Koniecznego widoczna na zdjęciu obok została przekazana w 1992 roku do Sali Tradycji Polskich Formacji Granicznych Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej im. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Koszalinie po rozwiązaniu Sali Tradycji Wojsk Ochrony Pogranicza przy Komendzie Głównej Straży Granicznej w Warszawie.

Jasło.
Zdjęcie: Jacek Witas.

**Piękna jest
Ojczyzna nasza.
Poznaj ją, pokochaj
i naucz się jej bronić.**

„Jak co roku znowu razem, jak co roku znów na szlak...”

„Pamiętajcie, aby nikt Was nie wyprzedził w poznawaniu własnego kraju”.

Wincenty Pol

Szanowne Koleżanki i Koledzy!

Pragniemy serdecznie zaprosić Was, Drodzy Turyści, abyście podczas Jubileuszowego 50. Ogólnopolskiego Rajdu Górskiego „Szlakami Obrońców Granic” *zabieszczadowali* razem z nami, abyście razem z nami poszukali *bieszczadzkich aniołów, biesów i czadów*, abyście wrócili razem z nami w Bieszczady. Zapraszamy Was do królestwa niedźwiedzi, wilków, rysi, do krainy włóczęgów, samotników, zakapiorów, na polski Dzikie Zachód, który tak przekornie znajduje się na wschodzie.

Bieszczady to pasmo górskie usytuowane na pograniczu Polski, Ukrainy i Słowacji. Na terenie Polski znajdują się Bieszczady Zachodnie, będące częścią Beskidów Wschodnich. Rozciągają się pomiędzy Przełęczą Łupkowską (640 m n.p.m.) i dolinami rzek Osławicy, Osławy i Laborca (SK) na zachodzie, a Przełęczą Użocką (852 m n.p.m.) i dolinami rzeki Uż (UA) i Sanu na wschodzie. Na zachodzie Bieszczady Zachodnie graniczą z Beskidem Niskim, na północy z Górami Sanocko-Turczańskimi, na wschodzie z Bieszczadami Wschodnimi (UA), na południu z Wyhorlatem (SK). Trasy rajdu wieść będą szlakami położonymi między Osławą a Solinką, głównie pasmem Wysokiego Działu z Wołosaniem (1.071 m n.p.m.) i Chryszczatą (998 m n.p.m.) oraz fragmentem pasma granicznego z Jasłem (1.153 m n.p.m.). Bazą rajdu będzie miejscowość Bystre koło Baligrodu.

Największą rzeką polskiej części Bieszczadów jest San, którego długość na bieszczadzkim odcinku wynosi 163 km, a powierzchnia do-

rzecza 2.222 km². Jego główne lewobrzeżne dopływy to Wołosaty, Solinka z Wetlinką, Hoczewka i Oślawa z Oślawicą, natomiast prawobrzeżne to Czarny. Granica dorzecza górnego Sanu stanowi jednocześnie część głównego europejskiego wododziału oddzielającego zlewiska Bałtyku i Morza Czarnego, do którego należą Strwiąż oraz Mszanka wraz z dopływami, zasilając wody górnego Dniestru. Rzeki i potoki płyną tu krętymi, głębokimi dolinami o stromych zboczach. W wielu miejscach przepływają przez gładzowiska i progi skalne zwane porohami, tworząc urokliwe przełomy np. na Oślawie pod Duszatynem. Naturalnymi zbiornikami wodnymi w Bieszczadach są jeziora osuwiskowe, charakterystyczne dla Karpat fliszowych. Powstają one w wyniku zatamowania potoku przez osunięcie się zbocza. Dwa takie jeziora zwane Jeziorkami Duszatyńskimi istnieją w paśmie Wysokiego Działu pod Chryszczatą.

Pasma Wysokiego Działu stanowi ciekawostkę dla osób interesujących się geologią. Północno-wschodnie obrzeża pasma, w regionie Baligrodu i Bystrego, określane są jako Łuska Bystrego. Wychodzą tu na powierzchnię najstarsze w Bieszczadach utwory skalne powstałe w kredzie tzw. warstwy cieszyńskie i ligockie, i to właśnie nasunięcie starszych warstw fliszu na młodsze zwane jest łuską.

Bieszczady objęte są ochroną Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”. Jest to pierwszy rezerwat biosfery UNESCO, który leży na obszarze trzech krajów Polski, Słowacji i Ukrainy. Powstał w 1992 r., w ramach międzynarodowego programu „Człowiek i Biosfera”, którego zadaniem jest osiągnięcie równowagi pomiędzy często sprzecznymi celami jak zachowanie różnorodności biologicznej, wspieranie rozwoju społecznego czy utrzymywanie wartości kulturowych. Rezerwat zajmuje 2.080,89 km², z czego część polska to 1.087,24 km². W skład Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie” wchodzi:

- Bieszczadzki Park Narodowy,
- Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy,
- Park Krajobrazowy Doliny Sanu,
- Park Narodowy „Połoniny” wraz ze strefą otulinową (SK),
- Użański Park Narodowy (UA),
- Nadszański Regionalny Park Krajobrazowy (UA).

W czasie rajdu przemierzać będziemy szlaki Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego, utworzonego w 1992 r. Stanowi on otulinę Bieszczadzkiego Parku Narodowego od strony zachodniej, a na jego obszarze znajdują się następujące rezerwaty przyrody:

- *Cisy na Górze Jawor* (florystyczny) – ochroną objęto około 300 cisów,
- *Gołoborze* (geologiczny) – ochroną objęto naturalne rumowisko skalne zarastające lasem jodłowo-bukowym,
- *Olszyna łęgowa w Kalnicy* (leśny) – ochroną objęto las łęgowy z dużym udziałem olszy czarnej,

- *Przełom Oslawy pod Duszatynem* (krajobrazowy) – ochroną objęto przełomowy odcinek doliny Oslawy wraz z otaczającym go drzewostanem,
- *Sine Wiry* (krajobrazowy) – ochroną objęto las bukowy i bukowo-jodłowy w przełomowej dolinie Wetlinki,
- *Woronikówka* (florystyczny) – ochroną objęto las jodłowo-bukowy z cisem,
- *Zwierzło* (przyrody nieożywionej) – ochroną objęto Jeziorka Duszatyńskie.

Poza granicami Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego w okolicach Baligrodu znajdują się także rezerwat przyrody *Olsza kosa w Stężnicy* (florystyczny) utworzony dla ochrony stanowiska olszy zielonej.

Góralami zamieszkującymi tereny od Wysokiego Działu w Bieszczadach, do doliny Łomnicy w Gorganach są Bojkowie (Bojki) o korzeniach rusińsko-wołoskich. Pochodzenie nazwy Bojko nie jest do końca wyjaśnione. Panuje pogląd, że wywodzi się ona od partykuły „boj” używanej często w gwarze tej grupy lub od słów rumuńskiego „bou” albo ruskiego „bojki” oznaczającego wołu. Sami Bojkowie nazywali siebie Hyrniakami. Położenie dawnej bojkowszczyzny z uwagi na brak dróg oraz ukształtowanie terenu powodowało, że był to obszar niemalże odcięty od świata. Sprzyjało to utrzymaniu archaiczności kultury Bojkowskiej, która objawiała się w ich stroju, budownictwie, metodach uprawy, ale przede wszystkim w wierzeniach, pomimo że wyznawali wiarę grekokatolicką. W wierzeniach Bojków świat magii przenikał się z otaczającą ich dziką, groźną i nieprzejednaną naturą. Magią posługiwano się na co dzień odprawiając przeróżne obrzędy i zabobony, świat natury dostarczał zaś ziół, metod leczenia i radzenia sobie z ranami, czy innymi przypadłościami.

Wierzenia Bojków szczególną uwagę przywiązywały do wszelkich duchów, demonów, upiorów, zjaw i innych sił nieczystych zagrażających nieustannie żyjącym. Istniały też stworzenia nadprzyrodzone chroniące przed wpływem tych złych, złośliwych. Bojkowie wierzyli w złe duchy takie jak: „*bezpjatnik*” zwany też „*propastnykiem*” będący siłą nieczystą, która stale zagrażała ludziom i nigdy nie wiadomo było kiedy przysporzy nieszczęścia – „*Propastnyk po świecie chodzić nie może i nikt go nigdy nie widział; z tuczą on chyba przylatuje, ze złą chmurą nadchodzi, albo z wiatrem leci. Wówczas gdy wiatr wielkie koła kręci lub wodę wypija z rzek, „propastnyk” na ludzi zastawia sidła.*”²

W wypadku zbliżania się burzy, za której sprowadzenie odpowiadały oczywiście złe moce, nieodzowna była interwencja tzw. „*chmarnika*”, człowieka niezwykle szanowanego w środowisku Bojków, z uwagi na niezwykle i rzadki dar (czy też umiejętność) odpędzania chmur, wiatrów i burz. Inny rodzaj „złego” to *didko*, czyli diabeł. *Didko*, choć

² <https://naszebieszczady.com/wierzenia-bojkow/>

mniej groźny niż „*propastnyk*”, też mógł przysporzyć ludziom nieszczęść. Mógł być też sprawcą zwykłych psikusów. Z *Didkiem* było nieco prościej, jako że ten złośnik mógł być zauważony. Często potrafił przybrać postać ludzką, wilka, lub kota, dlatego o reakcję i przeciwdziałanie było łatwiej. Czasem wystarczyło splunąć za siebie lub się przeżegnać, by przegonić *Didka*.

Niezwykle bano się również upiórów. Upiorem mógł zostać każdy mieszkaniec wsi. Przypisywano im odpowiedzialność za wszelkie nieszczęśliwe wypadki, rozmaite choroby, czy nagłą śmierci. W różny sposób Bojkowie próbowali zapobiec wydostawaniu się upiора z grobu, jednak najskuteczniejszy był mak. Sypano go w usta zmarłemu oraz w trakcie pogrzebu posypywano całą drogę z domu na cmentarz. Wierzono, że zanim upiór dotrze do rodzinnej chaty będzie musiał policzyć wszystkie ziarenka maku, a to zajmie mu to tak dużo czasu, że gdy kur zapieje straci swoje moce. Z upiorami walczone także modlitwą i woda świeconą, które miała zniechęcić je do czynienia zła. Jeśli to nie pomagało, wówczas najstarsi mieszkańcy wsi w środku nocy odkopywali grób upiора i kładli mu na plecy sierp, a do ust wkładali kule z materiału, często przebijali głowę drewnianym zębem z brony. Jeśli upiór był szczególnie uciążliwy to obcinano mu głowę i umieszczano między nogami (*brrr*).

Istniały też zjawiska, przed którymi nie było ochrony, jak chociażby zaraza. Natomiast mniej groźne choroby leczyły tzw. „*bisurkanie*” czyli kobiety znające się na ziołach i innych metodach kuracji. Najbardziej powszechne na bojkowszczyźnie zioła to waleriana, mięta, dziurawiec, macierzanka, czy piołun, dzięki działaniu których, oczywiście z pomocą „*bisurkanii*”, można było sobie radzić w chorobach i innych przypadłości. Leczyć można było również za pośrednictwem „zamawiań” czyli zaklinań choroby. Stosowano też inne metody lecznicze, których opis mógłby być sceną z horroru o wampirach. [*Korzystano również z leczenia krwią, np. dzieciom chorym na astmę dawano do wypicia „napój” z krwią z małych palców prawej ręki rodziców. Choremu na epilepsję zaś nacinano na krzyż mały palec.*]

Zgodnie z kartami historii Bieszczady do Polski wraz z Rusią Halicką (Czerwoną) przyłączyła formalnie w 1387 r. królowa Jadwiga, co zapoczątkowało ich zasiedlanie przez Rusinów, Polaków i Wołochów. Do początków XVII w. ukształtowała się sieć osadnicza w Bieszczadach. Przez Bieszczady wiodły ważne szlaki handlowe przekraczające Karpaty m.in.: z Sanoka doliną Osławy i Osławicy na Przełęcz Radożycką oraz tzw. „szlak winny” – z Leska przez Baligród na Przełęcz nad Roztokami. Plagą Bieszczadów XVII i XVIII w. byli tzw. beskidnicy i tołhaje – węgierscy rabusie. Były to bandy rozbójnicze, które napadały na wsie, dwory, a nawet miasteczka. Warto wspomnieć, że nie miały one nic ze znanego nam z serialu telewizyjnego Janosika. Kres rozbójnictwu karpackiemu położyły dopiero rozbiory Polski, w wyniku których po obu stronach gór zapanowała monarchia austriacka.

Od jesieni 1914 do wiosny 1915 r. toczyły się w Bieszczadach walki związane z I wojną światową. Rosjanie bezskutecznie usiłowali utoro- wać sobie drogę przez Karpaty na Węgry. Najcięższe walki miały miej- sce w rejonie Wysokiego Działu i Chryszczatej. Do dziś pozostały po nich ślady okopów oraz zagubione w lesie krzyże. Były to najkrwawsze miesiące w całych dziejach Bieszczadów.

W latach 1918-1919 miała miejsce wojna polsko-ukraińska, czyli kon- flikt zbrojny o przynależność Galicji Wschodniej toczony pomiędzy stroną ukraińską a polską. Bieszczady ostatecznie weszły w skład od- rodzonego państwa polskiego.

Dotkniemy historii tych miejsc dosłownie i w przenośni, gdyż trasy tegorocznego Rajdu wytyczone zostały w rejonie działań przed- wojennej Straży Granicznej, komisariatów „Baligród”, a następnie „Komańcza” (1928-1939). Obejmują także teren służbowej odpowie- dzialności utworzonego w lipcu 1939 Batalionu Korpusu Ochrony Po- granicza „Komańcza”, który wziął udział w walkach w obronie Polski w 1939 r. Szerzej dowiedzie się o tym podczas prezentacji, którą przygo- towuje Sędzia Główny Rajdu - polecamy!

Druga wojna światowa oszczędziła te tereny. Niemiecka okupacja przyniosła jednak zagładę bieszczadzkich Żydów wymordowanych w 1942 r. Organizowały się wówczas oddziały partyzantki polskiej i ukraińskiej. Działały także oddziały partyzantki sowieckiej, z których najaktywniejszy był oddział Mikołaja Kunickiego „Muchy” składający się z Polaków z Kresów Wschodnich, głównie Polesia. Dokonywał on licznych akcji dywersyjnych, walcząc z zarówno z niemieckim okupan- tem jak i ukraińską partyzantką. Do oddziału „Muchy” dołączały pol- skie rodziny uciekające przed ukraińskimi nacjonalistami. We wrze- śniu 1944 r. ich obozowisko mieściło się na Chryszczatej.

Przejście frontu przez Bieszczady w 1944 r. nie przyniosło jednak po- koju na pograniczu polsko-ukraińskim. Sformowana podczas okupacji niemieckiej Ukraińska Powstańcza Armia z początku kontrolowała ca- łe Bieszczady. Walki z wojskiem polskim trwały nieprzerwanie, a w ich wyniku ginęła ludność cywilna zarówno polska jak i ukraińska. W po- łowie 1946 r. UPA zaczęła tracić przewagę. Wbrew potocznym sądom w Bieszczadach nie było masowych mordów polskiej ludności cywilnej – największa masakra miała miejsce w nocy 6 sierpnia 1944 r. w Bali- grodzie, gdzie zginęło ok. 40 osób. Znacznie liczniejsze były ukraińskie ofiary represji prowadzonych przez siły polskie i sowieckie. W latach 1944-1946 znaczna część ludności Bieszczadów została wysiedlona do Związku Sowieckiego, pozostałą wysiedlono wiosną 1947 r. na pół- nocne i zachodnie polskie ziemie odzyskane w ramach akcji „Wisła”. Bieszczady opustoszały...

Od 1949 r. na wypas owiec zaczęli przyjeżdżać w Bieszczady gó- rale podhalańscy, a po 1956 r. wróciły nieliczne rodziny Bojkowskie. Długo jednak ukrywali oni swą narodowość bojąc się kolejnych wysie- dleń. Rząd Polski zakładał tu PGR-y, urządzał więzienia w pustych

wsiach. Dla wielu Bieszczady stały się namiastką utraconej Huculszczyzny, najbardziej obok Tatr obrosłymi legendą górą Polski. Dla niejednego włóczęgi, marzyciela, samotnika stały się życiową przystanią.

Do końca XVIII w. lasy bieszczadzkie były niedostępne dla gospodarki. Sytuację zmieniło wybudowanie w latach 1872-1884 linii kolejowych Przemyśl – Zagórz – Łupków prowadzącą dalej na Węgry oraz Zagórz – Krosno – Stróże. Eksploatacja lasów jako surowca umożliwiła w Bieszczadach wybudowanie kolejki leśnej z Nowego Łupkowa do Cisnej. Budowę powierzono inż. Albinowi Zazuli. Inwestorem była spółka przedsiębiorców austriackich, w której znaczny udział miał urząd miejski Lwowa. Kręty przebieg trasy kolejki spowodowany był pierwotnymi kłopotami z wykupem terenów pod torowiska. Odcinek Łupków – Majdan, o długości 26 km, został oddany do użytku w 1895 r. Pierwszym użytkownikiem kolejki leśnej była Dyrekcja C.K. Kolei we Lwowie. Dobre wyniki eksploatacji kolejki sprawiły, że Maksymilian Straetz właściciel lasów wokół Kalnicy zlecił rozbudowę linii o ok. 12 km. Prace trwały w latach 1900-1904. Zawieruchy wojenne oraz walki z UPA przyczyniły się do zniszczenia ówczesnej linii kolejki. Od 1948 r. tabor zdewastowanej kolejki przejęła administracja lasów państwowych, która do lat 70-tych wykorzystywała kolejkę do przewozu drewna, jednak z biegiem lat jej wykorzystanie stało się coraz mniej ekonomiczne.

Dopiero w 1992 r., Staraniem Polskiego Towarzystwa Miłośników Starych Kolei wpisano kolejkę do rejestru zabytków, a tabor można zobaczyć w muzeum kolei wąskotorowej w Sochaczewie. W budynku stacji kolejki w Majdanie urządzono niewielką izbę muzealną, w której prezentowane są eksponaty z nią związane. Obecnie właścicielem kolejki jest skarb państwa. W 1996 r. powołano Fundację Bieszczadzkiej Kolejki Leśnej, której celem jest utrzymanie w ruchu zabytkowej, wąskotorowej kolejki w Bieszczadach, co przyczynia się do poprawy środowiska naturalnego w Międzynarodowym Rezerwacie Biosfery Karpaty Wschodnie, aktywizacji turystyczno-gospodarczej gmin Cisna i Komańcza oraz ochrony zabytku. Obecnie kolejka kursuje na trasie Balnica – Majdan. Trasa prowadząca dalej do Przysłupa (lokalnie Przysłupia) została tymczasowo wyłączona z użytku z uwagi na obsuwiska, które uszkodziły torowisko. Pomimo tego Bieszczadzka Kolejka Leśna stanowi jedną z największych atrakcji turystycznych regionu, o czym będziemy się mogli przekonać podczas trwania rajdu.

Będąc w tym rejonie Zachodnich Bieszczadów warto wspomnieć o naszym znanym pisarzu i komediopisarzu. Aleksander Fredro, bo o nim mowa, choć urodził się w Surochowie koło Jarosławia to związki rodziny Fredrów z Cisną i jej okolicami były wyraźne, wszak ziemie te były niegdyś własnością ojca Aleksandra Fredry, hrabiego Jacka Fredry. To właśnie w okolicach Cisnej Jacek Fredro, pozyskiwał we własnych sztolniach rudę żelaza do huty, którą postawił w okolicy na po-

czątku XIX wieku. Aleksander Fredro bywał w tych okolicach kilkakrotnie jako dziecko, co opisał w swoich pamiętnikach „Trzy po trzy” z sobie tylko charakterystyczną swadą.

„(...) W pierwszych latach bieżącego wieku (XIX w. - przypis autora) mój ojciec zakładał fabrykę żelaza w Cisny. Często tam przesiadywał. Raz wziął nas z sobą, to jest Seweryna, mnie i pana Płachetkę (...). (...) Była to pierwsza podróż moja; lepiej ją pamiętam niż we dwadzieścia lat później odbytą do Włoch (...)

(...) Ruszyliśmy w podróż koczykiem, zwanym niegdyś skarbnikiem. Na przodzie wysłano siedzenie i przy bokach zapchnięto po dwa gonty, aby który z paniczów nie wyleciał pod koło. Przy moim ojcu siedział pan Płachetko, straszny, kiedy na wietrze tabakę zażywał, straszny, kiedy kichnął, i gdyby nie był moim guwernerem, powiedziałbym, że kichał jak koń, a zawsze z akompaniamentem obligato kaszlu i finałem huczno zatrąbionym w czerwoną kraciastą chustkę (...).

(...) Już z Chyrowa, gdzie droga kamienista kręciła się wzdłuż Strwiąża, a często i jego łożyskiem, trudno było wysiedzieć w pojeździe, siadaliśmy więc na konie, a gdzie tylko Strwiąż pozwalał, biegliliśmy przed końmi. Była to podróż długa, ciekawa — dłuższa i ciekawsza niż do Włoch, co już miałem podobno honor dowcipnie powiedzieć. Z drugiego noclegu w Lesku puściliśmy się w dalszą drogę do Cisny konno (...).

(...) W samej rzeczy, w czasie, o którym mówię, brzeg Sanu był splotem obnażonych korzeni. Wisiały w powietrzu ogromne lipy; zdawało się, że lada wietrzyk, lada pchnięcie zwalić je potrafi, a jednak dzisiaj mija lat blisko pięćdziesiąt od mojej pierwszej przeprawy przez San — ojciec spoczął w grobie, ja posiwiałem, a wisząca ulica jak szumiała, tak szumi nad Sanem.(...)

(...) Jechaliśmy dalej. Nowy był to świat dla mnie — pierwszy raz byłem w górach. Im dalej, tym więcej ponurą stawała się okolica. Wkoło góry, a spoza gór znowu wyglądające Natura góry, wszystko czarnym lasem pokryte. Step, morze, te jednostajne ogromy, objawiające potęgę, wielkość natury — te obrazy nieskończoności przejmują nas podziwieniem, uszanowaniem i kornym zastanowieniem się nad sobą samym, nad nicością swoją (...).

(...) W Baligrodzie wypoczęliśmy koniom. Tam granica świata. Za Baligrodem wjeżdża się jak w czarne gardło. Droga i rzeka jest to jedno i toż samo, a od rzeki z jednej i z drugiej strony wznoszą się czarne ściany jodeł i smereków. Cisna leży w obszerniejszej nieco kotlinie. Folwark, cerkiew, karczma, dalej młynek i tartak ożywiają tę górską wioskę więcej niż wiele innych. Przyjazd nasz wszakże nie w dobrą chwilę miał miejsce. Zanosilo się na słotę. Z gór czarnych kurzyło się wkoło — na co tam zwykli mawiać, że niedźwiedzie piwo warzą. Szczyty gór były całkiem zakryte, nie mogliśmy więc podziwiać pierwszą osobliwość — Łupiennik. Ta góra podług miejscowego podania ma mieć dwadzieścia cztery kondygnacje, a z wierzchołka widać Lwów!!! (...)

*(...) Pobyt nas w Cisny był pełnym uciech. Wszystko dla nas było nowym — nowym dla słuchu i wzroku. Trąby z kory juhasów odzywały się czasami po górach tu i ówdzie. Ton ich melodyjny, nieco jednostajnie przeciągły, powtarzany, a raczej rozciągany echem po skałach i lasach, ma w sobie coś tak swobodnego, a tęsknego razem, tak stosownego do tej poważnie milczącej natury gór, że wrażenie, które od pierwszego razu na mnie zrobił, najmniej się nie starło. Odgłos tej trąby jest zawsze dla mnie prawdziwą rozkoszą, teraz może i większą niż wówczas, bo za każdym tonem leci krocie wspomnień (...).*³

Taki opis ówczesnych dróg i miejsc w rejonie, gdzie wytyczyliśmy trasy rajdowe, zapadł w pamięci młodego Aleksandra Fredry. Czy zauważyłcie podobieństwa, drodzy Rajdowicze? Czy ciche zakątki Bieszczadów wyglądają dzisiaj podobnie jak z opisów Aleksandra Fredry? Czy odnajdziecie pamiątki po naszym wielkim pisarzu, któremu przypisuje się także autorstwo XIII Księgi Pana Tadeusza? Pamiątek po rodzinie Fredrów w okolicy można znaleźć kilka. Na przykład głaz granitowy w Cisnej, z tablicą pamiątkową poświęconą Aleksandrowi Fredrze, będący początkiem ścieżki historyczno-przyrodniczej nad sztolnią, z którym wiąże się bardzo zabawna historia. „Zamieszani” w nią byli między innymi miejscowi policjanci, a także lokalni miłośnicy Bieszczadów, leśnicy i bywalcy tutejszego lokalu gastronomicznego - zachęcamy do śledztwa. Ślad bytności sławnego pisarza w rejonie Bieszczadów Zachodnich można również znaleźć niedaleko naszej rajdowej bazy. Może przyda się temu miejscu lekki retusz, aby pozostała po nas miła pamiątka? Pomyślcie sami, gdy znajdziecie to miejsce.

Piszac o Bieszczadach trudno dziś pominąć nawiązania do serialu Wataha. Serialu, po emisji, którego Straż Graniczna zanotowała zwiększoną ilość kandydatów do służby, a funkcjonariusze z Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej, którzy byli konsultantami na planach filmu, stali się ludźmi jeszcze bardziej lubianymi i znanymi w środowisku, rzec można lokalnymi celebrytami. Rajdowe ścieżki będą się trochę przecinać z tymi filmowymi, a to z uwagi na fakt, że Centrum Wypoczynku „Bystre”, które będzie nas gościć, „zagrało” w drugim sezonie serialu hotel, gdzie zatrzymała się prokurator Iga Dobosz. Również nieistniejąca wieś Rabe stanowiła plenery akcji serialu. W okolicach studenckiej bazy namiotowej Rabe, którą prowadzi Oddział PTTK Mazowsze, znajdowała się filmowa Chata Szeptuna. Została ona rozebrana, ale w okolicy można znaleźć kilka podobnych miejsc. Kamieniołom Gruby stanowił tło odcinka pierwszej serii, w którym zginęli uchodźcy, usiłujący nielegalnie przekroczyć polską granicę. Natomiast w kamieniołomie Drobny nagrywano scenę rozmowy Rebrowa z Grzywą w ostatnim odcinku pierwszej serii.

---

³ Wszystkie cytaty pochodzą z pamiętników „Trzy po trzy” spisanych głównie w latach 1844-1846, obejmujące okres dzieciństwa i służby pisarza jako oficera ordynansowego w sztabie przybocznym Napoleona Bonaparte - <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/fredro-trzy-po-trzy.pdf>

Bieszczady były i są nadal pełne magii, nie dają o sobie zapomnieć, przyciągają, a wręcz kuszą swoim urokiem. Są pełne historii i ciekawych miejsc. Nic dziwnego, że przyciągają niespokojne dusze, którymi chyba też jesteśmy. Tradycją stało się, że co dziesięć lat wracamy w Bieszczady, gdzie wszystko się zaczęło – to w tym rejonie odbył się pierwszy Rajd, tworząc przez lata swego rodzaju symbol i zwyczaj, który mamy zaszczyt i przyjemność kultywować. Swoją drogą ciekawe, czym zaskoczą nas Biesy i Czady z bieszczadzskich legend w trakcie Jubileuszowego 50. Ogólnopolskiego Rajdu Górskiego „Szlakami Obrońców Granic”?. Zobaczymy.

Zapraszamy i zachęcamy, aby sprawdzić to osobiście.

„A więc podaj bracie rękę przekaż dalej tę isierkę, niech przyjaźni nas połączy impuls dziś, potem pójdźmy wszyscy w góry, aby łapać dłońmi chmury, wzywa przecież zew natury, zbyt krótkie są dni”.

Komitet Organizacyjny

Polecana literatura, mapy:

1. Przewodnik prawdziwego turysty Bieszczady, Oficyna Wydawnicza REWASZ, wydanie XII, 2009 r.;
2. Bieszczady ostatni taki zakątek, S. Kłos, Sport i Turystyka MUZA SA, 2012 r.;
3. Atlas Gór Polski, L. Cichy, ExpressMap, 2010 r.;
4. Mapa Beskid Niski, Compass, wydanie XII, 2015 r.;
5. Mapa turystyczna Bieszczady Wojciecha Krukara, wydanie 2021 r.;
6. Mapa nazewnictwo-turystyczna Baligród i okolice Wojciecha Krukara, wydanie 2017 r.;
7. Mapa turystyczna Bieszczady, Cisna i okolice, Galileos, wydanie 2022 r.

CELE RAJDU

1. Uczczenie pamięci żołnierzy i funkcjonariuszy poległych w ochronie granicy państwowej Polski,
2. Zapoznanie się z warunkami i terenem służby komisariatów Straży Granicznej „Baligród” i „Komańcza” (1928-1939) oraz strefą działania Batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza „Komańcza” utworzonego w lipcu 1939;
3. Poznanie piękna przyrody i kultury rdzennych mieszkańców Bieszczadów Zachodnich oraz zasad ekologicznego współistnienia,
4. Doskonalenie umiejętności uprawiania kwalifikowanej górskiej turystyki pieszej i rowerowej,
5. Propagowanie zasad bezpieczeństwa w górskiej turystyce kwalifikowanej oraz rowerowym ruchu turystycznym, w tym zasad udzielania pierwszej pomocy medycznej w przypadku urazów możliwych w górskim terenie oraz zasad resuscytacji krążeniowo oddechowej z wykorzystaniem fantomów,
6. Propagowanie uprawiania sportów obronnych w tym strzelectwa i nabywania umiejętności orientowania się oraz poruszania w trudnym górskim terenie,
7. Promocja aktywnego rodzinnego wypoczynku kompensującego stres związany ze służbą,
8. Propagowanie pozytywnego wizerunku Straży Granicznej, Policji i Wojska Polskiego,
9. Aktywizacja i integracja funkcjonariuszy Straży Granicznej, Policji i żołnierzy Wojska Polskiego, wszystkich służb mundurowych oraz środowisk cywilnych w tym emerytów i rencistów formacji mundurowych, a także ich rodzin.

KOMITET HONOROWY

- *W trakcie ustaleń*

ORGANIZATORZY

- ❖ Komitet Organizacyjny 50. Ogólnopolskiego Rajdu Górskiego „Szlakami Obrońców Granic”, Bieszczady 2023.

- ✓ *Komandor Rajdu* – **Mariusz Skrzyński**
- ✓ *Zastępca Komandora ds. organizacji, Sędzia* – **Wiesław F. Kubera**
- ✓ *Kwatermistrz i Skarbnik* – **Adam Czystowski**
- ✓ *Sędzia Główny* – **Artur Ochał**
- ✓ *Wojewódzki Koordynator ds. Ratownictwa Medycznego Straży Granicznej w Ośrodku Szkoleń Specjalistycznych SG* – **Joanna Hybińska**
- ✓ *Rzecznik Prasowy, Kronikarz, Sędzia* – **Agnieszka Kurmanowska**
- ✓ *Sędzia* – **Tadeusz Aleksandrak**
- ✓ *Sędzia* – **Jacek Witas**
- ✓ *Sędzia* – **Małgorzata Kujawska**

- ❖ Współorganizatorami przedsięwzięcia są PTTK Oddział Mazowsze oraz Gdański Oddział PTTK im. dr. Jerzego Szukalskiego.

- ❖ Równocześnie z 50. Ogólnopolskim Rajdem Górskim Szlakami Obrońców Granic, Bieszczady 2023 odbywa się Ogólnopolski Rajd Motorowy Służb Mundurowych, Bieszczady 2023.

WARUNKI UCZESTNICTWA

- Rajd ma formułę otwartą. W Rajdzie mogą uczestniczyć drużyny wieloosobowe reprezentujące: Straż Graniczną, Policję, Państwową Straż Pożarną, Wojsko Polskie, formacje mundurowe, związki zawodowe, zakłady pracy, szkoły, org. społeczne oraz kluby turystyczne i osoby prywatne, które akceptują cele i warunki regulaminu Rajdu.
- Punktacji rajdowej podlega drużyna czteroosobowa.
- W skład drużyny mogą wchodzić osoby rezerwowe.
- Uczestnikami Rajdu mogą być osoby o dobrej kondycji fizycznej (Rajd odbędzie się w terenie górskim w różnych warunkach atmosferycznych).
- Młodzież szkolna do lat 18 może brać udział w Rajdzie tylko pod opieką wychowawców (jeden wychowawca dla maksymalnie 10-ciu podopiecznych), a dzieci do lat 12 – wyłącznie pod opieką rodziców.
- **Warunkiem udziału w Rajdzie jest posiadanie na czas Rajdu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, które każdy z uczestników Rajdu winien opłacić samodzielnie. Czynni członkowie PTTK posiadający ważną legitymację PTTK z opłaconą na 2023 rok składką są zwolnieni od dodatkowego ubezpieczenia.**

**UWAGA
WAŻNE**

UBEZPIECZENIE

JEST BEZWZGLĘDNYM WARUNKIEM UCZESTNICTWA W RAJDZIE.

- Uczestnicy Rajdu na trasach rowerowych powinni posiadać sprzęt do naprawy rowerów oraz urządzenia do ich zabezpieczania.
- Organizatorzy Rajdu nie ponoszą odpowiedzialności za naruszenia przepisów o ruchu drogowym przez uczestników Rajdu.
- Kierownikiem drużyny powinna być osoba pełnoletnia, posiadająca doświadczenie w uprawianiu turystyki górskiej oraz umiejętności w udzielaniu pierwszej pomocy medycznej.
- Wszyscy uczestnicy Rajdu są zobowiązani do noszenia w widocznym miejscu znaczka Rajdu.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RAJDU

 Adam Czystowski

aczystowski@wp.pl

tel. kom. +48 601 641 919

(preferowany kontakt e-mailowy)

 Wiesław F. Kubera

felix.plessino@vp.pl

tel. kom. +48 500 604 623

**UWAGA
WAŻNE**

Zakwaterowanie będzie uzależnione od wcześniejszego opłacenia całej należności (dwóch rat) za udział w Rajdzie.

Nieprzestrzeganie powyższych zasad skutkuje skreśleniem z listy bez informowania Zainteresowanego.

TERMIN RAJDU

50. Ogólnopolski Rajd Górski „Szlakami Obrońców Granic”, Bieszczady 2023 odbędzie się w dniach od 11 do 17 czerwca 2023 r.

ZAKWATEROWANIE

GŁÓWNA BAZA RAJDU:

Centrum Wypoczynku „BYSTRE”

Bystre 1, 38-606 Baligród

tel. +48 13 468 40 33

e-mail: recepcja@owbystre.pl

W miejscu zakwaterowania obowiązuje „regulamin wewnętrzny”
Centrum Wypoczynku „Bystre”

WYŻYWIENIE I OPŁATY ZA POBYT

Wyżywienie uczestników Rajdu:

✓ stołówka w CW „Bystre”

Drużyny, osoby indywidualne kwaterowane w CW „Bystre” ponoszą **koszt udziału** (zakwaterowanie, wyżywienie, koszty organizacyjne) w łącznej wysokości **890,00 zł** (słownie złotych: osiemset dziewięćdziesiąt^{00/100}) od osoby.

Dzieci do lat 3 kwaterowane będą bezpłatnie z rodzicami bez dodatkowego miejsca do spania oraz bez wyżywienia.

Koszt udziału dzieci od 3 do 10 lat wynosi: 505,00 zł (słownie złotych: pięćset pięć^{00/100}) za dziecko.

POLE NAMIOTOWE (na terenie CW „Bystre”)

Koszt pobytu na polu namiotowym (w tym koszty organizacyjne), na terenie CW „Bystre” wynosi **330,00 zł** od osoby (słownie złotych: trzysta trzydzieści^{00/100}).

Koszt pobytu (w tym koszty organizacyjne) **dzieci od 3 do 10 lat wynosi 240,00 zł** (słownie złotych: dwieście czterdzieści^{00/100}) za dziecko. **Dzieci do lat 3: bezpłatnie.**

W cenie pobytu na polu namiotowym: bezpłatne korzystanie z sanitariatów, pryszniców, parkingu oraz wiaty grillowej.

Istnieje możliwość wykupienia wyżywienia na terenie CW „Bystre”.

UWAGA WAŻNE!

O miejscu zakwaterowania decyduje kolejność zgłoszenia i uiszczenie opłaty kosztów uczestnictwa w Rajdzie. W razie nieprzybycia drużyny (osoby indywidualnej) na Rajd, Komitet Organizacyjny nie zwraca kosztów poniesionych przez te osoby. Kwota wpłacona za udział w Rajdzie nie podlega zwrotowi. W przypadku potwierdzonej, zalecanej przez lekarza kwarantanny lub izolacji uczestnika spowodowanej chorobą możliwy jest zwrot wpłaconej kwoty z wyłączeniem kosztów poniesionych przez organizatorów.

ZGŁASZANIE UCZESTNIKÓW, WPLĄTY I REZERWACJA MIEJSC

Dokładnie wypełnioną „Kartę Zgłoszenia na Rajd”, która jest załączona do Regulaminu, wraz ze skanem dowodu wpłaty za udział w Rajdzie należy przesłać na adres:

Adam Czystowski
e-mail: aczystowski@wp.pl
tel. kom. 601 641 919
(preferowany kontakt e-mailowy)

Wpłat można dokonać w całości lub w ratach. W przypadku wpłaty w ratach opłat należy dokonać w terminach:

I rata - 500,00 zł do 15.04.2023 r.,

II rata - 390,00 zł do 15.05.2023 r.

UWAGA:

Wpłat jednorazowych należy dokonać w terminie do 15.04.2023 r.

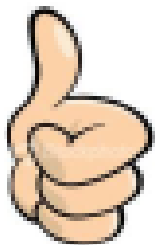
**WPLĄTY (Z PODANIEM NAZWY DRUŻYNY LUB NAZWISKA I ILOŚCI OSÓB)
NALEŻY DOKONYWAĆ NA KONTO:**

Nadwiślański Oddział Straży Granicznej
ul. Komitetu Obrony Robotników 23,
02-148 Warszawa
Narodowy Bank Polski Okręgowy
Oddział w Warszawie

03 1010 1010 0075 7513 9130 0000

Tytułem: „50. Rajd Straży Granicznej I rata” – 500,00 zł;
„50. Rajd Straży Granicznej II rata”- 390,00 zł
lub

„50. Rajd Straży Granicznej” (w przypadku jednorazowej wpłaty)

W RAMACH WPISOWEGO UCZESTNICY OTRZYMUJĄ

- 6 noclegów
- 6 śniadań i obiadokolacji
- prowiant na trasy Rajdu
- kiełbasę na ognisko oraz dodatki
- pamiątkową odznakę Rajdu
- okolicznościowe upominki Rajdu
- odcisk pieczęci rajdowej
- dowóz na wybrane trasy Rajdu
- przejazd Bieszczadzką Kolejką Leśną
- obsługę sędziowską i programową
- nagrody w konkursach
- program kulturalno – oświatowy
- upominki lub puchary rajdowe
- bezpłatny parking

Gratis – uśmiech i życzliwość organizatorów 😊

ZASADY PUNKTACJI

Drużyny otrzymują **punkty dodatnie** za:

- 😊 każdy dzień uczestnika na trasie: 2 pkt.
(Drużyna może jeden raz w czasie Rajdu zmienić trasę w uzgodnieniu z Sędzią Głównym. Drużyna, która wykorzysta dzień rajdowy na własne pomysły turystyczne (nie wychodzi na trasę rajdową), otrzymuje 1/2 należnych za ten dzień punktów – pozostałe przypadki zmiany trasy nie będą punktowane)
- 😊 ubiór uczestnika wg „Dekalogu turysty górskiego”: 2 pkt.
- 😊 posiadanie godła / proporca: 0 – 5 pkt.
- 😊 posiadanie zweryfikowanej książeczki Górskiej Odznaki Turystycznej: 2 pkt.
- 😊 posiadanie aktualnej legitymacji członkowskiej PTTK lub PTT: 2 pkt.
- 😊 orientację w terenie: 0 – 12 pkt.
- 😊 znajomość tras Rajdu, historii turystyki, regulaminu GOT i zasad bezpieczeństwa w górach, jak również tradycji oraz historii Straży Granicznej i Policji: 0 – 12 pkt.
- 😊 wyposażenie apteczki: 0 – 5 pkt.
- 😊 piosenkę turystyczną: 0 – 5 pkt.
- 😊 konkurs strzelania z broni pneumatycznej: 0 – 5 pkt.

UWAGA!

Jeśli drużyna posiada w swoich szeregach:

- *Przodownika turystyki górskiej* – otrzymuje dodatkowo 1 punkt,
- *Przewodnika górskiego* – otrzymuje dodatkowo 1 punkt.

PUNKTY SIĘ NIE SUMUJĄ!

Drużyny otrzymują **punkty ujemne** za:

- 😞 wykluczenie członka drużyny z Rajdu: - 5 pkt.
- 😞 zakłócenie ciszy nocnej: - 5 pkt.
- 😞 brak *apteczki pierwszej pomocy* na trasie: - 5 pkt.
- 😞 zanieczyszczanie środowiska: - 10 pkt.
- 😞 brak dyscypliny na trasie (zmiana trasy, ominięcie pkt. kontrolnego): - 2 pkt.
- 😞 nieobecność Kierownika Drużyny na odprawie: - 2 pkt.

NAGRODY

Nagrody ufundowane będą przez Organizatorów Rajdu i sponsorów. Będą to puchary, a także upominki rzeczowe.

Możliwe do zdobycia będą między innymi nagrody Komitetu Honorowego, Organizacyjnego, w tym:

- nagroda główna – przechodnia – STATUETKA POGRANICZNIKA

oraz inne nagrody ufundowane przez organizacje i osoby współpracujące z Komitetem Organizacyjnym Rajdu.

UWAGA WAŻNE!

- ✓ Rajd wygrywa drużyna w składzie co najmniej 4 osobowym, zgłoszona w trybie regulaminowym, która zdobędzie najwięcej punktów.
- ✓ Nagrodę główną stanowi przechodnia statuetka „Pogranicznika”.
- ✓ Z uwagi na przechodni charakter nagrody głównej, drużyna przekazująca statuetkę otrzymuje również nagrodę pamiątkową.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

❖ W czasie Rajdu wszyscy jego uczestnicy powinni przestrzegać:

- ✓ regulaminu Rajdu;
- ✓ praw i zasad obowiązujących na szlakach turystycznych (koleżeństwo, przestrzeganie Karty Turysty);
- ✓ poleceń i decyzji organizatorów Rajdu;
- ✓ ogólnie przyjętych zasad współżycia społecznego.

❖ Organizatorzy nie ponoszą odpowiedzialności za szkody i wypadki powstałe w czasie Rajdu na trasach pieszych, rowerowych i w bazie Rajdu. Odpowiedzialność za powstałe szkody lub wypadki ponoszą indywidualnie turyści.

❖ Rajd odbędzie się bez względu na warunki atmosferyczne.

❖ Podczas Rajdu będą potwierdzane oraz weryfikowane punkty do Górskiej Odznaki Turystycznej.

- ❖ W czasie trwania Rajdu odbędzie się konkurs strzelania z broni pneumatycznej zaliczany do punktacji regulaminowej, wg następujących zasad klasyfikacji:
Ilość trafień w tarczy podzielona przez 10 stanowić będzie ilość punktów zaliczanych do punktacji regulaminowej,

*np. 50 punktów na tarczy to 5 punktów zaliczanych do punktacji regulaminowej;
12 punktów na tarczy to 1,2 punktu zaliczanych do punktacji regulaminowej, itd.*

W konkursie udział bierze 1 zawodnik wytypowany z każdej drużyny.

- ❖ O kolejności miejsc i punktacji na podstawie uzyskanych wyników oraz w sprawach spornych decyduje Sędzia Główny. Od jego decyzji nie ma odwołania.
- ❖ **W przypadku uzyskania takiej samej ilości punktów przez dwie lub więcej drużyn o kolejności miejsc decyduje ilość punktów zdobyta za orientację w terenie. Jeśli nie przyniesie to rozwiązania, decyzję o kolejności miejsc podejmuje Sędzia Główny biorąc pod uwagę opinie sędziów dotyczące rywalizujących ze sobą drużyn.**
- ❖ Organizatorzy zastrzegają sobie prawo niedopuszczenia do uczestnictwa osób, które nie będą spełniać warunków określonych w Regulaminie.
- ❖ Bilety wstępu do zwiedzanych obiektów oraz opłaty za transport publiczny opłacają sami uczestnicy Rajdu.

Uczestników Rajdu obowiązują:

- ✓ ubranie i wyposażenie dostosowane do uprawiania turystyki górskiej w określonych warunkach atmosferycznych,
- ✓ **dobrze wyposażona apteczka,**
- ✓ kultura i zdyscyplinowanie na szlaku,
- ✓ posiadanie proporca drużyny i emblematów rajdowych.

- ❖ W trakcie Rajdu można zdobyć odznakę turystyczno – krajoznawczą PTTK „Szlakami Obrońców Granic”.

<https://pttk.pl/odznaki/ogolnopolskie/ogolnopolskie.html>

Weryfikację książeczek GOT prowadzić będą:

- ✓ **Artur**   **Ochał,**
- ✓ **Adam**   **Czystowski,**
- ✓ **Jacek**   **Witas.**

Weryfikację książeczek Kolarskiej Odznaki Turystycznej prowadzić będzie:

- ✓ **Wiesław F.**   **Kubera.**

Weryfikację książeczek motorowych prowadzić będzie:

- ✓ **Marek**   **Włodarczyk,**
- ✓ **Józef**   **Wrzeszczyński.**

**MILE WIDZIANE: BEZPRETENSJONALNOŚĆ, ŻYCZLIWOŚĆ
I UŚMIECH - CODZIENNIE.**

Z turystycznym pozdrowieniem

Komitet Organizacyjny Rajdu

PROGRAM RAJDU ORAZ TRASY PIESZE

Niedziela: 11 czerwca 2023 r.

---

godz.	11 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Przyjmowanie uczestników Rajdu na terenie Centrum Wypoczynku „Bystre”.
godz.	17 ⁰⁰ – 18 ⁰⁰	Obiadokolacja.
godz.	18 ⁰⁰ – 19 ⁰⁰	Otwarcie Rajdu na terenie CW „Bystre”.
ok. godz.	20 ⁰⁰	Odprawa Kierowników Drużyn (po uroczystym otwarciu Rajdu) na terenie CW „Bystre”.

Poniedziałek: 12 czerwca 2022 r.

---

godz.	07 ⁰⁰ – 08 ⁰⁰	Śniadanie.
godz.	08 ⁰⁰ – 16 ⁰⁰	<u>Wyjście na trasę:</u> CW Bystre ścieżka przyrodnicza zielona – Dolina Rabskiego Potoku – Studencka Chata Huczvice – Rozejście szlaków (zielony-czerwony) - Jeziorko Bobrowe szlakiem czerwonym – Skrzyżowanie pod Chryszczatą – Chryszczata (998 m n.p.m.)-szlak zielony - Jeziorka Duszatyńskich (rezerwat Zwiężło)– Chryszczata - Skrzyżowanie pod Chryszczatą - Rozejście szlaków (zielony-czerwony) szlakiem zielonym - Kapliczka Synarewo - Rezerwat Gołoborze - CW Bystre
	Długość: ok. 23 km.	
	Suma podejść: 838 metry.	
	Czas przejścia: ok. 8 godz.	
godz.	17 ⁰⁰	Obiadokolacja.
godz.	19 ⁰⁰	Odprawa Kierowników Drużyn na terenie CW „Bystre”.
		Po odprawie – możliwość weryfikacji książeczek GOT.

Wtorek: 13 czerwca 2023 r.

---

godz.	07 ⁰⁰ – 08 ⁰⁰	Śniadanie.
godz.	08 ⁰⁰ – 16 ⁰⁰	<u>Wyjście na trasę (dojazd autobusem):</u> Cisna szlakiem czerwonym – Bacówka Pod Honem – Hon – (820 m n.p.m.) – Berest (942 m n.p.m.) – Wysoki Dział - Wołoszań (1071 m n.p.m.) - Jaworne (992 m n.p.m.), szlakiem żółtym - Studencka Baza Namiotowa Rabe, szlakiem czarnym – Dolina Rabańskiego Potoku - CW Bystre
	Długość: ok. 21 km.	
	Suma podejść: 575 metry.	
	Czas przejścia: ok. 6 godz.	
godz.	17 ⁰⁰	Obiadokolacja.
ok. godz.	20 ⁰⁰	Odprawa Kierowników Drużyn na terenie CW „Bystre”.
Przed i po odprawie kierowników:		Wpisywanie punktacji za zweryfikowane odznaki turystyczne i członkostwo w organizacjach turystycznych.

Środa: 14 czerwca 2023 r.

---

godz.	07 ⁰⁰ – 08 ⁰⁰	Śniadanie.
godz.	08 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	<u>Wyjście na trasę:</u> Dojazd autokarem do Majdanu Przejazd Bieszczadzką Kolejka Wąskotorową na trasie: Majdan - Balnica - Majdan Na stacji Balnica szkolenie z pierwszej pomocy medycznej Powrót autokarem do CW Bystre <u>Po powrocie do CW „Bystre”:</u> ✓ <i>konkurs strzelecki,</i> ✓ <i>konkurs z wiedzy o terenie Rajdu – w zakres wchodzi też informacje dot. GOT, historii turystyki, SG i Policji,</i> <i>dla uczestników turystyki motorowej test z prawa o ruchu drogowym z elementami pierwszej pomocy medycznej.</i>
godz.	17 ⁰⁰	Obiadokolacja.

godz.	18 ⁰⁰	Prezentacja na temat warunków i rejonu służby, w przededniu agresji na Polskę w 1939 r., przedwojennej Straży Granicznej, komisariatów „Baligród”, a następnie „Komańcza” (1928-1939) oraz utworzonego w lipcu 1939 Batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza „Komańcza”, który wziął udział w walkach w obronie Polski w 1939 r. Prezentację poprowadzi Artur Ochał – Sędzia Główny Rajdu
ok. godz.	20 ⁰⁰	Odprawa Kierowników Drużyn na terenie CW „Bystre” – po zakończeniu prezentacji.

Czwartek: 15 czerwca 2023 r.

godz.	07 ⁰⁰ – 08 ⁰⁰	Śniadanie.
godz.	08 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	<u>Wyjście na trasę (dojazd autobusem):</u> Długość: ok. 19,1 km. Suma podejść: 1096 metrów. Czas przejścia: ok. 6,40 godz.
		Żubracze szlakiem zielonym – Berdo (1041 m n.p.n.) – Zwornik – (1072 m n.p.m.) – Hyrlata (1103 m n.p.m.) – Rosocha (1084 m n.p.m.) - Cicha Dolinka – Przełęcz nad Roztokami (801 m n.p.m.) do rozejścia szlaków, szlakiem niebieskim – Okraglik (1101 m n.p.m.) do rozejścia szlaków, szlakiem czerwonym – Duże Jasło (1146 m n.p.m.) do rozejścia szlaków, szlakiem żółtym – Przysłup. Powrót do CW Bystre autobusem
		Uwaga: Na trasie egzamin z topografii i orientacji w terenie.
godz.	17 ⁰⁰	Obiadokolacja.
godz.	19 ⁰⁰	<u>Konkurs piosenki turystycznej</u> zakończony ogniskiem na terenie CW „Bystre”.
ok. godz.	21 ⁰⁰	Odprawa Kierowników Drużyn na terenie CW „Bystre” – po konkursie piosenki turystycznej.

Piątek: 16 czerwca 2023 r.

---

godz.	07 ⁰⁰ – 08 ⁰⁰	Śniadanie.
godz.	08 ⁰⁰ – 14 ³⁰	<u>Wyjście na trasę (dojazd autobusem):</u>

Długość:
ok. 15 km.

Suma podejść:
739 metry.

Czas przejścia:
ok. 5 godz.

Dolżyca szlakiem czarnym – Łopiennik – (1069 m n.p.m.), szlakiem niebieskim - Durna (797 m n.p.m.) - Berdo – (890 m n.p.m.) - Baligród pomnik – drogą 893 - CW Bystre

godz.	16 ⁰⁰	Obiadokolacja.
godz.	18 ⁰⁰	Uroczyste podsumowanie Rajdu – wręczenie nagród na terenie CW „Bystre”.

Sobota: 17 czerwca 2023 r.

---

godz.	07 ⁰⁰ – 08 ⁰⁰	Śniadanie.
godz.	08 ⁰⁰ – 12 ⁰⁰	Zakończenie, wykwaterowanie i wyjazd uczestników Rajdu.
godz.	od 12 ⁰⁰	Przekazywanie obiektów przez Komitet Organizacyjny wynajmującym. Rozliczenie Rajdu.

Trasy Rowerowe 50. Ogólnopolskiego Rajdu Górskiego „Szlakami Obrońców Granic” – Bieszczady 2023

Trasy rowerowe na każdy dzień Rajdu będą uzgadniane indywidualnie z Sędzią Głównym Rajdu podczas odpraw z kierownikami drużyn z uwzględnieniem warunków atmosferycznych i drogowych.

Terminy wpisywania punktacji za zweryfikowane odznaki turystyczne i członkostwo w organizacjach turystycznych będą uzgadniane każdorazowo na odprawach kierowników drużyn.

Zdjęcie: www.booking.com

Dotyczy: Turystyki motorowej w trakcie 50. Ogólnopolskiego Rajdu Górskiego „Szlakami Obrońców Granic”, Bieszczady 2023.

Sympatycy Turystyki Motorowej – czerwiec 2023 r

Zapraszam na 50. Ogólnopolski Rajd Górski „Szlakami Obrońców Granic”, Bieszczady 2023 z bazą w Bystrej k/Baligródu pow. Lesko woj. podkarpackie w dniach 11 – 17 czerwca 2023 r.

Impreza z harmonogramu imprez Nr 150/23 KTM ZG PTTK.

Jubileuszową imprezę organizuje społeczny Komitet Organizacyjny Rajdu przy współudziale PTTK Oddziału Mazowsze oraz Gdańskiego Oddziału PTTK im. dr. Jerzego Szukalskiego, a organizatorem w zakresie Turystyki Motorowej jest Klub Turystyki Motorowej przy Oddziale PTTK w Płocku.

W trakcie dojazdu na imprezę do Centrum Wypoczynkowego „Bystre”, Bystre 1, 38-606 Baligród, podczas Rajdu, a także w drodze powrotnej, proponuje zwiedzać potwierdzając, pieczątką lub zdjęciem, pobyt w Parkach Narodowych, Krajobrazowych, muzeach, skansenach, ratuszach i obiektach godnych zwiedzania.

Parki Narodowe i Krajobrazowe: Bieszczadzki PN, Magurski PN, Ciśniańsko –Wetliński PK, Czarnorzecko – Strzyżowski PK, Jaślicki PK, Lasy Janowskie PK, Pasma Brzanki PK, Puszcza Solska PK, Południowo Rostoczański PK, Pogórze Przemyskie PK, Gór Słynnych PK, Doliny Sanu PK.

Ratusze: Rzeszów - z przełomu XIX i XX w, Dukla - XIX w., obecnie Ośrodek Kultury, Brzozów – obecnie USC, Lesko – z 1896 r wieża zegarowa/eklektyczny/ obecnie siedziba władz samorządowych, Leżajsk – z XVIII przebudowany w XIX w., zegar z 1905 r. /eklektyczny/, Przeworsk – /eklektyczny/, w 1909 przebudowany, Jarosław – neorenesansowy z lat 1895 – 96, obecnie siedziba władz miasta.

Muzea, skanseny, zamki: muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej pocz. Tylawo, Przemysłu Naftowego w Bóbrce k/Krosna, Podkarpackie w Krośnie, Przyrodniczo Łowieckie Nowosiółki 3c, Park Miniatur Świątyń w Myszkowicach/Centrum Kultury Edukacji/skansen w Kolbuszowej, Zamek Lubomirskich w Rzeszowie obecnie Sąd Okręgowy, ruiny zamku Czudec, ruiny zamku Golisz, ruiny zamku Kamienieckiego, zamek Królewski w Sanoku/muz. historii w Sanoku, ruiny zamku Sobień.

Spisał i opracował:

Przodownik Turystyki Motorowej nr 3712

Foto: <https://czesci.lr.pl/blog>

KARTA ZGŁOSZENIA NA RAJD

Organizacja zgłaszająca
(pełna nazwa i adres)

50. Ogólnopolski Rajd Górski „Szlakami Obrońców Granic” Bieszczady 2023 r.

(pieczęćka rajdowa organizatora)

Ogólnopolski Rajd Motorowy
Służb Mundurowych
„Bieszczady 2023”

Numer drużyny
(nadaje organizator)

Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych przez
Komitet Organizacyjny 50. Ogólnopolskiego Rajdu Górskiego
„Szlakami Obrońców Granic” na potrzeby organizacji Rajdu.

Lp.	Nazwisko i imię <i>(Kierownika drużyny podkreślić)</i>	PESEL	Nr legitymacji PTTK	Numer kontaktowy tel.	UWAGI: P – Turystyka piesza TR – Turystyka rowerowa	Turystyka motorowa: A – Kierowca B – Pilot C – Pasażer

Wpisowe za ..... osób w wysokości ..... zł (słownie: ..... zł)

wplacono przelewem / gotówką * dnia ..... Termin przybycia do bazy Rajdu .....
(data, przybliżona godzina)

Nr rejestracyjny pojazdu (turystyka motorowa).....

Załoga nr ..... *(nadaje organizator)*

.....
Miejscowość i data, pieczęćka instytucji, podpis Kierownika Drużyny zgłaszającej

* Niewłaściwe skreślić.